

PSYKOSOSIAL WELL-BEING HOS BARNEHAGEBARN

En studie fra fem europeiske land

Social Emotional Education and Development

HVA ER SEED-PROSJEKTET?

‘SEED: Social and Emotional Education and Development’ er et europeisk prosjekt hvor hensikten er å rette oppmerksomhet mot betydningen av psykososial well-being for barns læring og utvikling, og heve den profesjonelle kompetansen hos barnehagepersonalet som jobber med 2-6-åringer.

SEED er forskning med mål om å forbedre barnehagepraksis i **Kroatia, Ungarn, Latvia, Norge og Nederland.**

SEED-prosjektet er finansiert av i Erasmus+ Programmet til den Europeiske Kommisjonen – Strategisk partnerskap for utdanning (2017-2019).

For mer informasjon om deltagerne i SEED-prosjektet og aktiviteter, se www.dmmh.no.no/forskning/forskningsprosjekt/seed.

HVA ER PSYKOSOSIAL WELL-BEING OG HVORFOR ER DET VIKTIG FOR BARNEHAGEBARN?

Barns trivsel og mestring i skolen påvirkes like mye av barns psykososiale fungering som deres akademiske ferdigheter og kunnskap. God psykososial utvikling er avgjørende for en **vellykket overgang fra barnehage til skole, og er viktig i forebygging av adferds- vansker og psykiske problemer**. Det å ikke ta hensyn til barns psykososiale utvikling kan være skadelig for deres mulighet til å lære og trives. Konsekvenser av lav psykososial fungering kan være mobbing, vold, og utfordringer relatert til psykisk helse.

Forskning viser en positiv sammenheng mellom muligheter til å delta i alle typer **lek**, både inne og ute, og barns psykososiale helse. Det samme gjelder for **støtte og oppmuntring fra foreldre og andre voksne** som tilfredsstiller barns behov for nærhet, trygghet og omsorg, samt deres drivkraft til å **utforske, leke og lære**.

I barnehagen er de **ansatte de viktigste personene** når det gjelder å tilby et rikt sosial læringsmiljø som kan virke positivt inn på utviklingen av sosial og emosjonell kompetanse. Forskning viser imidlertid at det mange steder er mangelfull opplæring og oppfølging av de ansatte på dette området, og at det er behov for å **utvikle gode metoder** som kan være med på å heve kompetansen når det gjelder barnehagepersonalets forståelse av, og arbeid med barns psykososiale well-being.

DEFINISJON PÅ PSYKOSOSIAL WELL-BEING

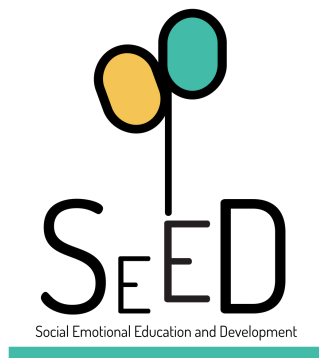
Den følgende definisjonen fra 'The Center on the Social Emotional Foundations for Early Learning' (2008) reflekterer vår forståelse av psykososial well-being.

'Barns evne til å forme nære og trygge relasjoner til voksne og andre barn; erfare, regulerer og kunne gi uttrykk for følelser på sosialt og kulturelt aksepterte måter; samt utforske og lære - i en familie-, samfunns- og kulturell kontekst'

SEED FORSKNING- METODE

I dette prosjektet har vi benyttet både kvalitativ og kvantitativ metode. Vi undersøkte psykososial well-being hos barn ved å bruke **Universal Psychosocial Indicator for Five-Year-Old Boys and Girls (UPSI-5)**. Vi var også interessert i å finne ut om det var signifikante forskjeller mellom barnehagelærernes oppfatning og opplevelse av well-being, samt av barns psykososiale well-being i de ulike landene; hos jenter sammenlignet med gutter, og i rurale- sammenlignet med urbane områder. De kvalitative dataene som baserer seg på intervjuer med barnehagelærer og styrer har gitt viktig tilleggsinformasjon om hvordan psykososial well-being forstås, og hvilken plass det har i det daglige pedagogiske arbeidet.

MÅL

1

Å undersøke 5-åringers psykososiale well-being i fem europeiske land: Kroatia, Ungarn, Latvia, Norge og Nederland gjennom intervju med barnehagelærere og styrere

2

Å identifisere faktorer i barnehager som fremmer og hemmer barns psykososiale well-being i de ulike landene

DELTAGERE

Totalt har **52 barnehager** deltatt i studien, og flertallet er fra urbane områder. Fra hvert land deltok mellom 9 og 12 ulike barnehager.

1195 barn (46% jenter og 54% gutter), **140 barnehagelærere** og **44 styrere** deltok i studien. Av de 31 barnehagelærerne fra Norge, var 36 % menn, mens det i de andre landene kun var kvinnelige barnehagelærere.

NORSKE OG EUROPEISKE BARNEHAGER

Kunnskapsdepartementet eller tilsvarende har det **overordnede ansvaret** for 5-åringene i alle deltakerlandene. Nesten alle 5-åringene i Ungarn, Latvia og Norge går i barnehager eller på skole. I Kroatia er det bare 59 % av barn mellom 3 og 6 år som går i barnehage. De fleste barna i Nederland starter på skolen når de er 4 år.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse per land i denne studien er fra 20 barn i Norge til 26 barn i Nederland. I Norge er det cirka en ansatt per 6 barn.

I Norge har alle barn mellom 1 og 6 år **rett til barnehageplass**, og 97 % av 5-åringene går i barnehagen.

Bemanningsnormen tredde i kraft høsten 2018, og kravet til andelen barnehagelærere har økt til 43 %.

For de resterende 57 % er det ingen krav til utdanning, og dette er unikt for Norge. I **den norske barnehagetradisjonen** blir den frie leken og vennskap mellom barn løftet frem som viktig for barns trivsel, utvikling, lek og læring.

Rammeplanen (Udir, 2017) understreker barns rett til **omsorg, lek og et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø**, hvor de er beskyttet mot utestengelse, diskriminering og mobbing.

FAKTORER SOM FREMMER OG HEMMER PSYKOSOSIAL WELL-BEING

De norske barnehagelærerne fremhevet følgende **faktorer som fremmer** barns psykososiale well-being:

- **god kompetanse og positive holdninger til barn**
- **se og kjenne hvert enkelt barn**
- **tilstedeværelse av voksne**
- **mangfold**
- **sosial inkludering**
- **barnesentrerte arbeidsmåter**
- **kvaliteten på relasjoner**
- **barns medvirkning**

Faktorer som hemmer barns psykososiale utvikling i barnehagen:

- **store barnegrupper**
- **mangel på ansatte**
- **ustabilitet blant personalet**
- **familiære forhold**
- **manglende kompetanse på barn i utfordrende livssituasjoner**

Norske barnehagelærerne mente **kvalitet på relasjoner** til barn, både mellom ansatte og barn, barna seg imellom og mellom ansatte og foreldre/foresatte, er viktig for å fremme barns psykososiale well-being.

Mange norske barnehagelærere fortalte at **strukturelle utfordringer** i barnehagen bidrar til å hemme barns psykososiale well-being.

FAKTORER SOM FREMMER

«Den viktigste faktoren er de ansatte, hvordan de er i samspillet med barna. De må se hvert enkelt barn, ta dem på alvor og leke med dem på deres betingelser.»
Barnehagelærer fra Norge

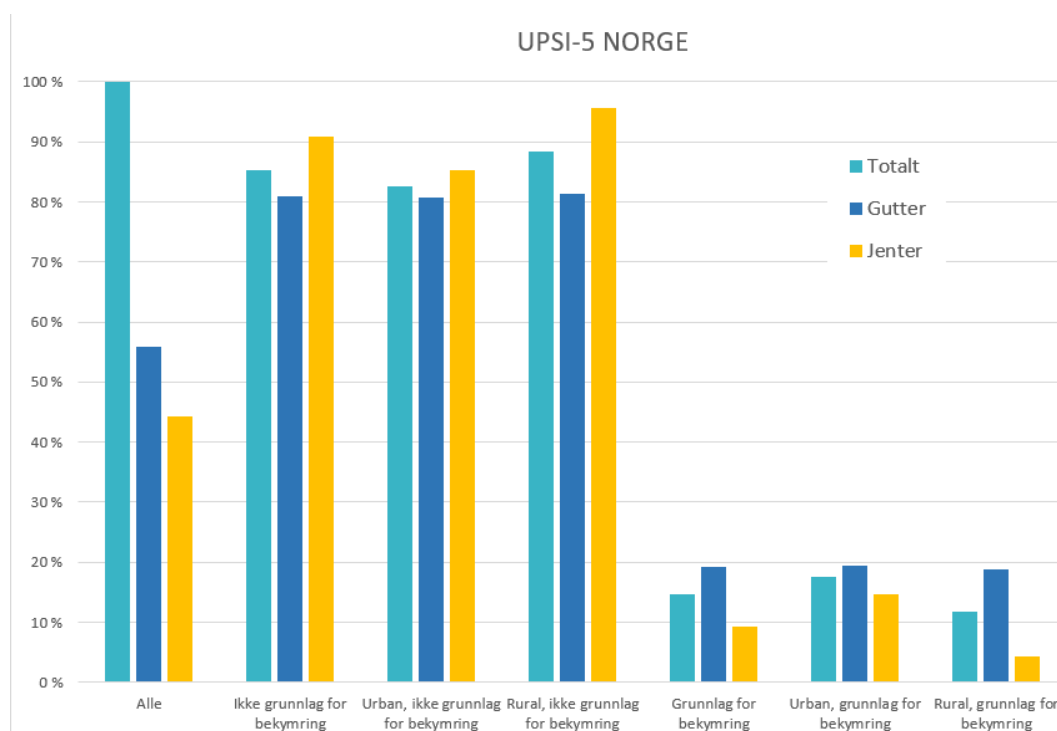
FAKTORER SOM HEMMER

«Det er ikke bra for barna når vi har mye sykefravær og det blir mye ustabilitet i personalgruppa. Og så er det lite tid, når vi er travle med kontorarbeid og sånn, da har vi ikke nok tid sammen med barna, til å leke og snakke med dem.»
Barnehagelærer fra Norge

PSYKOSOSIAL WELL-BEING I TALL

For å kartlegge 5-åringers psykososiale well-being ble screening-verktøyet UPSI-5, utviklet av ICDI Nederland, benyttet for å undersøke psykososial fungering i store populasjoner med 5-åring. Verktøyet består av 29 påstander som barnehagelæreren skal krysse av for om hun/han er enig eller uenig i, for alle 5-åring i sin barnegruppe. Kategorien 'Grunnlag for bekymring' utløses ved at 6 eller flere av påstandene som viser til svak psykososial fungering krysses av.

De aller fleste 5-åringene i norske barnehager ser ut til å trives og ha det bra i barnehagen. For 83,7 % av de 197 barna fra Norge, er det ikke grunnlag for bekymring for deres psykososiale well-being, men for 14,7 % er det derimot grunnlag for bekymring. Noen av disse barna har vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Totalt for alle landene i SEED-prosjektet var det grunnlag for bekymring blant 23,7 % av barna, og for flere gutter enn jenter. I Norge var forskjellen mellom gutter (19,2 %) og jenter (9,2 %) mindre enn i de andre landene. Blant de 197 norske barna anses nesten 40 % som sta, omtrent 25 % av anses for å bli raskt frustrert eller lei seg, mens 16 % anses til å erte andre barn mer enn barn flest. Det generelt en moderat andel barn som barnehagelærerne er bekymret for. De største utfordringene er at disse barna ofte ser ut til å være i en maktkamp med voksne, samt utfordringer med å etablere kontakt og forholde seg til andre barn. Likevel vurderer de fleste barnehagelærerne at disse barna generelt har det bra, men unntak av 10 %.

KONKLUSJONER

Resultatene fra denne studien framhever viktigheten av barnehagelærere med **høy kompetanse** for å kunne legge til rette for alle aspekter ved barns trivsel og utvikling.

Ifølge barnehagelærerne i denne studien, er mye av det som fremmer barns psykososiale well-being faktorer de har kontroll over. Det er faktorer som respektfulle relasjoner, foreldresamarbeid og tilrettelegging for lek inne og ute som på daglig basis utgjør en forskjell for barnas psykososiale well-being.

Mer fokus på kunnskap og profesjonell kompetanseutvikling for barnehagepersonalet er nødvendig for å tilrettelegge og skape positive og støttende relasjoner til foreldre og familier.

Særlig oppmerksomhet bør knyttes til mangfold og inkludering. Barnehagepersonalet jobber daglig med mangfold, og selv om mange har gode kunnskaper om denne tematikken, så kan det være utfordringer i den daglige praksisen.

Psykososial well-being er et komplekst fenomen, og det er nødvendig med en helhetlig tilnærming når barnehager skal jobbe med dette. Funnene i denne studien viser behovet for en helhetlig og sammensatt tilnærming som involverer barn, hele familier og nærmiljøet i tillegg til barnehagepersonalet, lokale og nasjonale beslutningstakere for å fremme psykososial well-being.

NESTE STEG

Å støtte barnehagepersonalet i å ha økt fokus på psykososial well-being, gjennom et kompetansehevingsprosjekt kalt WANDA. Dette er en femtrinns metode med grupperefleksjon rundt daglige hendelser relatert til psykososiale well-being. Arbeidet med WANDA startet opp i oktober 2018, og går frem til juni 2019.

SEED Oppsummeringsrapport (2018), *Social and Emotional Well-being of Young Children in ECEC Settings - Summary Report*, Leiden: SEED Project.

**Kontaktinformasjon for prosjektmedarbeidere ved
Dronning Mauds Minne Høgskole:**

Anne Holla Sivertsen
Høgskolelektor
ahs@dmmh.no/73568353

Ellen Beate Hansen Sandseter
Professor
ebs@dmmh.no/ 73805259

Johanne Rimul
Høgskolelektor
jri@dmmh.no/73568305

Monica Seland
Førsteamanuensis
mos@dmmh.no/73568301

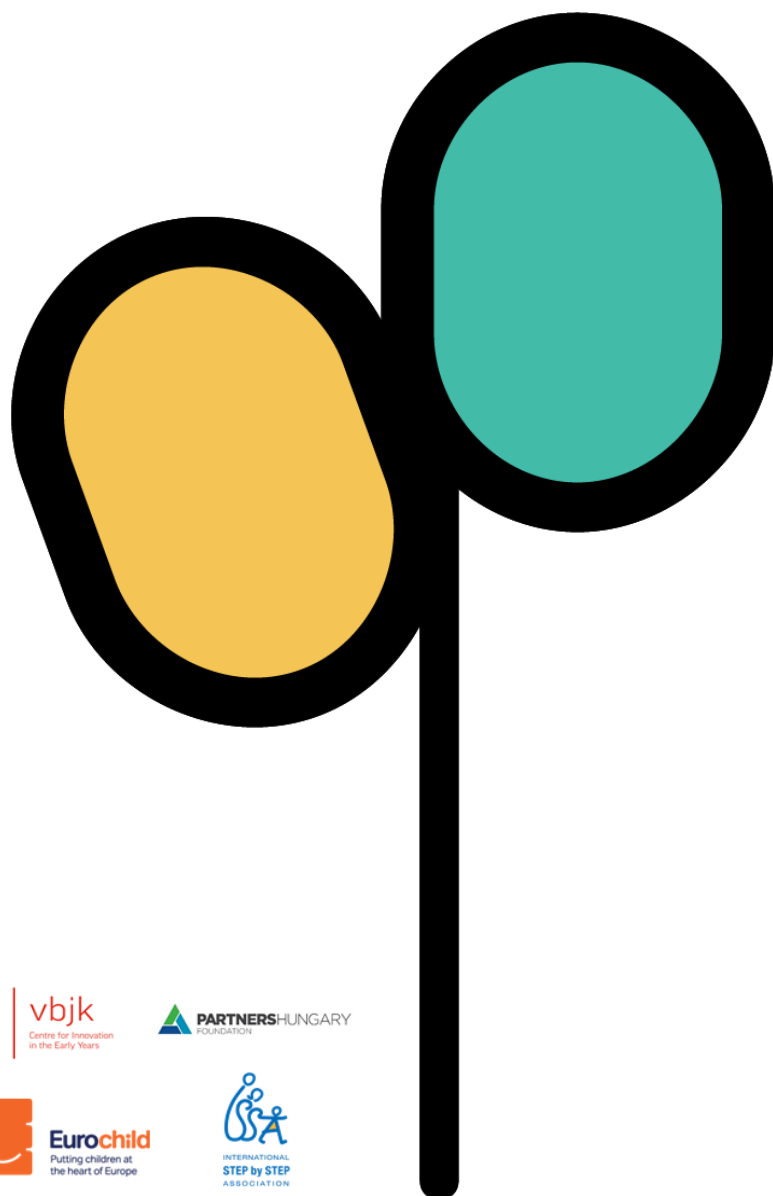

Nettside: <https://dmmh.no/forskning/forskningsprosjekt/seed>

SEED-prosjektet er finansiert av den Europeiske Kommissjonens Erasmus Plus Program for Skoleutdanning, KA2. Den Europeiske Kommissjon støtter publikasjonen av denne rapporten. Innholdet reflekterer forfatterens arbeid, og den Europeiske Kommissjonen kan ikke holdes ansvarlig for bruk av informasjon som fremkommer i rapporten.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The SEED project partner organisations:

